https://doi.org/10.32849/2409-9201.2026.26.39

УДК 347.736 UDC

РОЛЬ РОЗПОРЯДНИКА МАЙНА У ЗАХИСТІ ПРАВ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БАЛАНСУ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Микола КОВАЛЕНКО

аспірант

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)

THE ROLE OF THE PROPERTY ADMINISTRATOR IN PROTECTING THE RIGHTS AND ENSURING A BALANCE OF INTERESTS OF BUSINESS ENTITIES IN TIMES OF WAR

Mykola KOVALENKO

Postgraduate Student

Academician F.H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the NALS of Ukraine (Kyiv)

https://orcid.org/0009-0006-0519-6315

Актуальність дослідження ролі розпорядника майном боржника обумовлена необхідністю відновлення платоспроможності боржника, захисту прав кредиторів та ефективного управління активами в умовах сучасних економічних викликів. Дослідження важливе для вдосконалення законодавства, підвищення кваліфікації арбітражних керуючих та забезпечення балансу інтересів сторін у справі про банкрутство, що особливо актуально в період економічної нестабільності спричиненої воєнними діями.

Важливе питання мінімізації негативного впливу та подолання суб'єктами господарської діяльності, які опинились у стані неплатоспроможності викликів війни за допомогою правових механізмів процедури розпорядження майном боржника при участі арбітражного керуючого.

Законодавчі зміни спричинені воєнним станом торкнулись безпосередніх повноважень розпорядника майном боржника: законодавець дозволив дистанційне проведення зборів/комітету кредиторів, стало можливим продовження строків, зокрема й процедури розпорядження майном боржника, у разі наявності перешкод спричинених бойовими діями, арбітражного керуючого звільнено від відповідальності за невиконання обов'язків, якщо це унеможливлено

The relevance of researching the role of the debtor's property manager is dueto the need to restore the debtor's solvency, protect creditors' rights, and effectively manage assets in the context of current economic challenges. The study is important for improving legislation, enhancing the qualifications of arbitration managers, and ensuring a balance of interests between the parties in bankruptcy cases, which is particularly relevant in a period of economic instability caused by military action.

An important issue is minimizing the negative impact and overcoming the challenges of war by business entities that have become insolvent, using legal mechanisms for disposing of the debtor's property with the participation of an arbitration manager.

Legislative changes caused by martial law affected the direct powers of the administrator of the debtor's property: the legislator allowed remote meetings/creditors' committee meetings, it became possible to extend deadlines, including the procedure for disposing of the debtor's property, in the event of obstacles caused by hostilities, and the arbitration manager was released from liability for failure to perform his duties if this was made impossible by the war. At the same time, problems arose with the property of debtors in the

війною. Водночас виникли проблеми з майном боржників на окупованих територіях оцінкою збитків, завданих боржнику війною та складністю комунікацій між учасниками судової процедури.

У дослідженні розглядається спроможність розпорядника ефективно діяти в умовах нових кризових ситуацій з урахуванням наданих повноважень та їх достатності для досягнення балансу інтересів учасників судової процедури розпорядження майном боржника та її основних цілей. Пропонуються шляхи оптимального використання розпорядником наданих у судовій процедурі засобів балансування інтересів її учасників та заходи спрямовані на підвищення їх дієвості в умовах реалій воєнного часу.

Ключові слова: розпорядник майном боржника, розпорядження майном боржника, арбітражний керуючий, баланс інтересів

occupied territories, the assessment of damage caused to the debtor by the war, and the complexity of communications between participants in the judicial proceedings.

The study examines the ability of the administrator to act effectively in new crisis situations, taking into account the powers granted and their adequacy to achieve a balance of interests of the participants in the judicial procedure for the disposal of the debtor's property and its main objectives. It proposes ways for the administrator to make optimal use of the means provided in the judicial proceedings to balance the interests of its participants and measures aimed at increasing their effectiveness in wartime conditions.

Keywords: administrator of the debtor's property, disposal of the debtor's property, arbitration manager, balance of interests

Постановка проблеми. Розпорядник майна координує та налагоджує взаємодію з кредиторами та комунікацію з боржником, акумулює інформацію щодо наявних кредиторських вимог та можливості їх задоволення, запобігаючи хаосу та впливаючи на прозорість процесу. Розпорядник діє під контролем суду, що вимагає глибокого розуміння його повноважень та відповідальності.

Нагляд та контроль за управлінням майном боржника, його збереження, аналіз фінансового стану та визначення подальшої судової процедури є незмінними цілями процедури розпорядження майном боржник, забезпечення досягнення яких багато в чому залежить від розпорядника майна. Проте під час воєнного стану він стикається з численними перешкодами та викликами, які впливають на ефективність виконання ним своїх обов'язків та забезпечення балансу між захистом активів боржника та інтересами кредиторів. Саме тому окремої уваги заслуговує питання ролі розпорядника майна у забезпеченні ефективності процедури розпорядження майном боржника, з точки зору захисту та досягнення балансу інтересів її учасників під час війни.

Метою дослідження є аналіз специфічних аспектів балансування інтересів учасників процедури розпорядження майном боржника розпорядником майна при реалізації наданих повноважень, в умовах воєнного стану.

Методологія дослідження включає діалектичний та формально-юридичний методи у контексті огляду змін функцій розпорядника та їх правового регулювання, системно-структурний метод при аналізі взаємодії розпорядника з іншими суб'єктами (судом, комітетом кредиторів) як єдиної системи захисту прав учасників, а також метод моделювання при розгляді моделі «ідеального розпорядника», який здатен забезпечити баланс між інтересами учасників судової процедури.

Результати дослідження підкреслюють те, що розпорядник є ключовою фігурою у забезпеченні балансу між збереженням активів боржника та захистом прав кредиторів через механізми нагляду та судового контролю, що в умовах війни є критично важливим аспектом для запобігання несанкціонованому виведенню майна або його руйнуванню. Доведено, що механізми судового контролю та нагляду розпорядника є критичним бар'єром проти несанкціонованого виведення активів та фізичного руйнування майна в умовах безпекових

ризиків. Аргументовано, що для ефективного балансування інтересів учасників судової процедури розпорядником має бути забезпечено об'єктивний аудит реального стану боржника, прозорість через цифровізацію процесів, превентивний захист майна боржника від втрати, медіацію при розробці плану санації.

Правові аспекти судових процедур банкрутства та їх учасників є темами досліджень вітчизняних науковців, серед яких С. В. Міньковський, І. А. Бутирська, О. А. Беляневич, І. О. Вечірко, Л. І. Грабован та ін.

Наявні дослідження є ґрунтовними проте здебільшого проводились у мирний час, без окремої уваги до ролі, яка відведена розпоряднику майна боржника в питанні балансування інтересів учасників судової процедури розпорядження майном боржника під час воєнного стану. Сучасні дослідження, що проводяться, зокрема, експертами «Асоціації арбітражних керуючих» починають аналізувати вплив війни, фокусуючись переважно на зупиненні процесуальних строків. Проте питання ролі розпорядника як «арбітра», який має захистити майно від мародерства, незаконного відчуження або необґрунтованих вимог кредиторів у нестабільних умовах, залишається малодослідженим.

В умовах воєнного стану ефективне виконання розпорядником майна боржника власних повноважень значною мірою залежить від конкретних обставин, пов'язаних з безпековою ситуацією та фізичною можливістю доступу до матеріальних об'єктів та інформації.

Проте навіть за таких умов, розпорядник майна боржника повинен сприяти прозорості процесу процедури розпорядження майном боржника, виявляти та оскаржувати недобросовісні правочини, вчинені боржником на шкоду кредиторам (фраудаторні правочини), та підготувати активи для реалізації чи розподілу коштів. Залежно від ситуації, розпорядник може коригувати свої дії, спрямовуючи їх або на санацію (відновленню) або ж ліквідацію боржника, що впливатиме на те, як балансуватимуться інтереси сторін – чи робитимуться спроби врятувати підприємство, чи проводитиметься робота з максимально швидкого та повного розрахунку з кредиторами за рахунок ліквідації активів боржника.

Цей баланс є критично важливим для справедливого вирішення справи, адже одна крайність (повний захист боржника) може призвести до необґрунтованої втрати коштів кредиторами, а інша (негайне стягнення) може зруйнувати потенційно життєздатного суб'єкта господарської діяльності.

Розпорядник діє під контролем суду, що вимагає глибокого розуміння його повноважень та відповідальності. Для цього почергово розглянемо особливості балансування інтересів учасників процедури розпорядження майном боржника розпорядником майна, в умовах воєнного стану.

Перша особливість безпосередньо пов'язана зі збереженням активів боржника та задоволення вимог кредиторів. Розпорядник майна повинен швидко реагувати на загрози та ефективно протидіяти їм вживаючи належних правових та організаційних заходів. Це може бути забезпечення фізичної схоронності активів суб'єкта господарської діяльності, страхування майна, оцінка ризиків, управління активами боржника, активна взаємодія з кредиторами та судом, резервне копіювання та захист електронних даних, розміщення їх на захищених серверах або у хмарних сховищах.

На сьогодні велика кількість пошкодженого і втраченого майна належить до сфери відповідальності арбітражного керуючого. Правильна фіксація збитків, завданих суб'єкту господарської діяльності має бути розпочата вже у процедурі розпорядження майном боржника. Адже є непоодинокі випадки, коли кредитори намагаються відсторонити арбітражного керуючого у зв'язку з тим, що він не вчинив належних і допустимих дій для збереження майна боржника на початку банкрутства [1]. Водночас документування збитків, завданих воєнними діями (акти, фото-відео фіксація, усні письмові свідчення) може бути використано в майбутньому для отримання компенсації, яка піде на задоволення вимог кредиторів.

Крім того, детальна інвентаризація та актуалізація оцінки всього наявного майна, включаючи пошкоджене внаслідок бойових дій, надасть розпоряднику майна боржника

реальну картину платоспроможності боржника. Робота з активами і пасивами боржника у процедурі розпорядження майном боржника є показником ефективності діяльності розпорядника майна боржника. Тому на окрему увагу розпорядника заслуговують перешкоди, які виникають вже під час інвентаризації майна боржника, коли керівники та інші посадові особи боржника блокують доступ до майна або документів, а також рішучість у протидії таким ситуаціям. За подібних обставин важливе оперативне, залучення господарського суду та фіксація кожного факту перешкоджання, адже саме суд надає розпоряднику майна необхідні інструменти для реалізації його повноважень. При цьому судові рішення мають значну вагу, а їх виконання є пріоритетом навіть в умовах дії воєнного стану. Розпорядник наділений правом звертатись до господарського суду з клопотаннями про застосування заходів забезпечення позову, таких як арешт майна, заборона розпорядження ним, витребування документів, виклику керівництва для надання пояснень, про надання дозволу на примусовий доступ (із залученням виконавчої служби/правоохоронних органів) до приміщень та документів для проведення інвентаризації, про відсторонення керівника боржника від посади, заяви про визнання дій керівництва неправомірними та зобов'язання їх вчинити певні дії, наполягти на негайному розгляді судом та отримати ухвалу про примусовий доступ до майна/документів або про привід керівників.

Також варто згадати, що аналіз фінансового стану боржника проведений розпорядником майна у процедурі розпорядження майном є одним з головних елементів доказової бази солідарної та субсидіарної відповідальності у справах про банкрутство. Саме тому дії розпорядника майна спрямовані на завчасне, визначення стану неплатоспроможності та доведення до банкрутства, а також залучення винних/причетних осіб (директорів, засновників, учасників, ін.), та фіксацію незаконних дій під час банкрутства підвищить ефективність доказової бази і скоротить строки банкрутства в цілому, сприяючи зменшенню витрат кредиторів збільшуючи вірогідність відновлення платоспроможності боржника та збереження його активів.

Друга особливість балансування інтересів учасників процедури в умовах воєнного стану пов’язана із забезпеченням розпорядником майна прав боржника. Контроль за управлінням та розпорядженням майном боржника допомагає запобігти недобросовісним діям з боку власників, чи керівництва суб’єкта господарської діяльності. У межах своїх повноважень розпорядник майна боржника повинен захистити права боржника від недобросовісних кредиторів та їх необґрунтованих претензій, а також від кредиторів, які можуть бути пов’язані з державою-агресором або підсанкційними особами, щодо яких законодавством встановлено мораторій на задоволення будь-яких вимог.

Варто відзначити, що чинне законодавство України не містить офіційної класифікації боржників за підставами їхньої неплатоспроможності. Така класифікація боржників є основою для балансування інтересів учасників процедури розпорядження майном. Вона дозволяє арбітражному керуючому та суду швидше та впевненіше визначитись, чи застосовувати реабілітаційні заходи (санація) для збереження бізнесу, чи ліквідаційні – для захисту кредиторів, забезпечуючи справедливий розподіл активів.

З точки зору судової практики та доктрини права, боржників умовно можна поділити за причинами неплатоспроможності на певні категорії. За критерієм добросовісності на добросовісний боржник, неплатоспроможність якого виникла внаслідок об’єктивних, незалежних від нього обставин (економічна криза, форс-мажорні обставини, тощо) та недобросовісний боржник, неплатоспроможність якого є результатом його власних умисних дій або бездіяльності (приховування майна, доведення до банкрутства, фіктивне банкрутство, зловживання правами, нецільове використання коштів, тощо). За економічними причинами, які можуть бути покладені розпорядником майна в основу розробки плану санації або реструктуризації боржника: боржники, неспроможність яких спричинена ринковими факторами, боржники, неспроможність яких спричинена внутрішніми управлінськими помилками та боржники, неспроможність яких спричинена зовнішніми непередбачуваними подіями (форс-мажором), зокрема, війною. Наведене розмежування, у разі його офіційного

закріплення у законодавстві матиме важливе значення для діяльності розпорядника майна (арбітражного керуючого) з точки зору 1) вибору подальших дій щодо розробки плану санації/реструктуризації відносно добросовісних боржників, або ж акцентуванні уваги на неможливості відновлення платоспроможності недобросовісного боржника в суді та перед кредиторами; 2) вжиття належних заходів щодо перевірки майнового стану боржника, виявлення ознак фіктивного банкрутства, приховання майна або неправомірних дій, оскарженні підозрілих правочинів, або дій, звернення до правоохоронних органів, тощо.

Наступна особливість пов'язана із забезпеченням дотримання розпорядником майна боржника інтересів кредиторів. Розпорядник акумулює та, у деяких випадках, примножує майно боржника для максимально можливого задоволення вимог кредиторів. В умовах війни він може вживати заходи, спрямовані на стягнення збитків, яких зазнав боржник внаслідок воєнних дій, що в кінцевому підсумку працюватиме на користь кредиторів. Кредитори мають бути поінформовані про поточний стан справ, ризики, пов'язані з воєнними діями, та можливі шляхи вирішення наявних проблем. Розпорядник майна повинен підтримувати постійну та прозору комунікацію з комітетом кредиторів та судом. Активний діалог з кредиторами має бути спрямований на пошук компромісів, укладання мирових угод, реструктуризацію боргів. У переговорах з кредиторами для досягнення мирових угод від розпорядника вимагається проактивна позиція, оскільки реалізація майна в умовах воєнного ринку часто не дозволяє отримати справедливу ціну. Розпорядник має знаходити баланс між інтересами кредиторів та необхідністю збереження життєздатності підприємства-боржника в умовах кризи, що вимагає збільшення обсягів грошових надходжень та зниження обсягів поточних платежів. Серед способів збільшення обсягів грошових надходжень варто відзначити: стягнення простроченої дебіторської заборгованості, відстрочку поточних платежів; отримання банківських кредитів (наприклад, під заставу обладнання або матеріалів в обороті). Способами зниження обсягів поточних платежів можуть стати: внесення в договори з постачальниками умов про відстрочення поточних платежів; перегляд умов договорів, строк платежів по яких вже настав; отримання гарантій та забезпечення майбутніх операцій [2].

Також у контексті розгляду даної особливості балансування інтересів варто звернути увагу на проблему або ж у певному сенсі колізію, при якій розпорядник майна одночасно отримує контрольні повноваження і заборону втручатися в господарську діяльність боржника. Як зазначає Л. В. Хомко, «У даній процедурі призначення розпорядника майна не виступає підставою для припинення повноважень керівника чи органу управління боржника. Вони виконують свої функції відповідно до нормативно-правових актів чи установчих документів юридичної особи. У той же час, ці повноваження можуть бути припинені, у разі не вжиття ними заходів щодо забезпечення збереження майна боржника, створення перешкод діям розпорядника майна, чи вчиненні інших порушень законодавства» [3, с. 301]. Це складне, але необхідне розмежування функцій, яке потребує чіткого законодавчого регулювання, щоб процедура розпорядження майном боржника працювала ефективно, забезпечуючи права всіх її учасників.

Здебільшого дане питання постає, коли боржник чинить суперечливі інтересам кредиторів або закону дії, а розпорядник майна змушений балансувати між своїм обов'язком нагляду та обмеженням втручання у поточну господарську діяльність боржника. У деякій мірі виникає певна напруга між функціями контролю та управління в рамках процедури розпорядження майном боржника, яку вирішують суди, враховуючи обставини, коли дії боржника ставлять під загрозу його активи. Така ситуація вимагає від розпорядника майна активного використання своїх повноважень для захисту інтересів кредиторів, не виходячи за межі своїх законних повноважень. Дотримання балансу потребує чіткого розмежовування повноважень, щоб не порушувати права боржника на господарювання та не допускати зловживань, чи знищення його активів.

Розпорядник майна зобов'язаний ретельно перевіряти фінансово-господарську діяльність боржника, щоб переконатись у її відповідності законодавству, фіксувати будь-які дії боржника (наприклад, відчуження майна), що суперечать законодавству або рішенням та

інтересам кредиторів, ініціювати перед господарським судом питання щодо законності дій боржника або його керівника, намагатись узгоджувати позиції з комітетом кредиторів для колективного реагування на порушення. Таким чином, балансування між контролем та невтручанням, вимагає від розпорядника майна боржника зосередження на моніторингу та аналізі його діяльності, співпраці з керівництвом юридичної особи (отримання необхідних пояснень та доступу до інформації), активної координації своїх дій із судом та кредиторами.

Ще одна особливість балансування розпорядником майна інтересів учасників процедури в умовах воєнного стану безперечно є вміння бути незалежним та об'єктивним за будь-яких обставин забезпечуючи прозорий та справедливий перебіг судової процедури та захисту інтересів всіх її учасників, включаючи тих, які постраждали від війни. Досліджуючи правовий статус розпорядника майна у банкрутстві С. В. Міньковський висловлює думку, що: «розпорядника майна боржника в процедурі розпорядження майном боржника неможливо розглядати як повноцінного представника боржника чи кредиторів, оскільки в юридичному сенсі останній не повинен бути заінтересованою особою» [4, с. 236]. Аналогічну точку зору висловив під час науково-практичної конференції яка відбулась у вересні 2025 року, організована Касаційним господарським судом у складі Верховного Суду суддя Володимир Погребняк зауваживши, що арбітражний керуючий не може розглядатися як представник боржника чи кредиторів, адже його статус є *sui generis* – самостійним і унікальним, спрямованим на досягнення оптимального економічного результату в процедурі банкрутства [5].

Також, в умовах воєнного стану особливо актуальним є неупереджене забезпечення розпорядником майна доступу до інформації про майно боржника для всіх зацікавлених осіб. Дотримання розпорядником майна антикорупційного законодавства також додає прозорості його діям. Для розпорядника важливо ретельно документувати всі свої дії та рішення, щоб уникнути непорозумінь та довести свою неупередженість у разі виникнення суперечок. І наостанок варто згадати, що законодавством встановлено пряму заборону будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання в діяльність арбітражного керуючого.

Необхідність адаптуватись до воєнних реалій є найспецифічнішою особливістю балансування розпорядником майна інтересів учасників судової процедури. Законодавчі зміни в умовах воєнного часу надали арбітражному керуючому додаткові права (безперешкодний доступ до інформації, можливість дистанційних зборів комітету кредиторів) та певні гарантії (наприклад, звільнення від дисциплінарної відповідальності за невиконання обов'язків) [6]. Під час дії воєнного стану боржник зобов'язаний забезпечити розпоряднику можливість безпосереднього доступу до всієї наявної у нього інформації, яка стосується бухгалтерського, податкового та управлінського обліку, або забезпечити можливість ознайомитися з такою інформацією. Також розпорядник отримав право звертатись із запитами до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, у тому числі банків та небанківських установ, та отримувати, зокрема, інформацію про активи боржника у вигляді коштів на рахунках та/або електронних гаманцях, а також інформацію про наявність індивідуальних банківських сейфів. Відмова у наданні або ненадання інформації на запит арбітражного керуючого призводять до відповідальності, крім випадків відмови в наданні таємної та/або службової інформації [7].

З метою відновлення втрачених документів варто зважити і на електронні реєстри, які містять їх аналоги у цифровій формі. Документи щодо підстав і виконання господарських зобов'язань можливо витребувати у контрагентів, замовників, у суб'єктів організаційно-господарських повноважень [8, с. 185]. Проте не варто забувати, що на період дії воєнного стану в Україні запроваджено обмеження щодо доступу до державних реєстрів, що впливає на роботу розпорядників майна та арбітражних керуючих. До прикладу, постановою №1737 від 24 грудня 2025 року Кабінет Міністрів України вніс зміни до Порядку надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно [9].

Зазначений порядок доповнено положеннями, що протягом воєнного стану в Україні та протягом одного року після припинення чи скасування воєнного стану програмними засобами ведення Реєстру під час надання інформації з Державного реєстру прав в

електронній формі обмежується доступ до відомостей про: місце розташування об'єкта нерухомого майна, право на який зареєстровано за юридичною особою, крім інформації про державу, Автономну Республіку Крим, область; кадастровий номер земельної ділянки, право на яку зареєстровано за юридичною особою [10, п.16].

Також на час дії воєнного стану обмежено роботу сервісів, які дозволяли автоматизовано перевіряти активи юридичних осіб через відкриті API або веб-портали, щоб запобігти використанню інформації країною-агресором, у зонах активних бойових дій або на тимчасово окупованих територіях доступ до реєстрів міг бути повністю заблокований з міркувань безпеки. Тож на даний час для перевірки активів у розпорядникам майна рекомендовано використовувати офіційний Кабінет електронних сервісів Міністерства юстиції, враховуючи актуальні безпекові налаштування доступу. Водночас у якості оптимізації роботи розпорядника в умовах воєнного стану доцільно одразу після призначення особи розпорядником майна надавати їй можливість для: автоматизованих запитів через єдине вікно для арбітражних керуючих у системі Електронний суд, що дозволить автоматично генерувати запити до всіх реєстрів (нерухомість, автотранспорт, земельний кадастр); доступу до Реєстру пошкодженого майна для коректної оцінки активів боржника; отримання безоплатних витягів**,** законодавчо закріпивши право розпорядника на отримання інформації з державних реєстрів без сплати адміністративного збору, якщо це необхідно для виконання повноважень у справах про банкрутство.

У свою чергу на період воєнного стану розпорядник майна отримав право на проведення зборів та комітету кредиторів дистанційно: у режимі відеоконференції та за допомогою опитування [11]. Замість фізичної присутності для голосування або відео зустрічі, кредитори можуть брати участь у голосуванні, надіславши свої відповіді на опитування, чим забезпечено безперервність швидкість та ефективність судової процедури розпорядження майном навіть в умовах обмежених ресурсів та фізичних перешкод.

Відповідальність розпорядника майна за невиконання обов'язків, якщо це унеможливлено бойовими діями, може бути скасована або призупинена. Причини такого звільнення можуть бути пов'язані з форс-мажорними обставинами, що виникають внаслідок війни, наприклад, фізичним знищенням майна або неможливістю отримати доступ до нього. Зазначене дозволяє розпорядника майна зосередитись на основних задачах управління майном боржника, а не на юридичних суперечках. Водночас воєнний стан не скасовує відповідальності за зловживання та завдання шкоди майну боржника. Для уникнення ситуації, коли запроваджені в умовах воєнного стану нововведення щодо відповідальності розпорядника використовуватимуться останнім з метою зловживань, бездіяльності та порушення своїх обов'язків (наприклад, приховування майна) доцільними виглядають наступні заходи. Запровадження жорсткіших вимог до регулярності та прозорості звітності розпорядника перед кредиторами та судом, особливо щодо аналізу фінансового стану боржника, забезпечення механізмів швидкого реагування суду та Міністерства юстиції на недобросовісні дії розпорядника, визначення у специфіки відповідальності за порушення в умовах воєнного стану, враховуючи можливі складнощі спричинені воєнним станом.

Висновок. Підсумовуючи варто зазначити, що забезпечення захисту прав та балансу інтересів суб'єктів господарювання у процедурі розпорядження майном боржника є складним процесом, який потребує адаптації до викликів воєнного часу. Розпорядник майна (арбітражний керуючий) виступає ключовим координатором, а також у певному сенсі медіатором, який забезпечує дотримання балансу інтересів усіх учасників процедури в умовах безпрецедентних викликів воєнного часу. Деталізоване висвітлення особливостей виконання розпорядником майна своїх безпосередніх обов'язків під час воєнного стану є передумовою для ефективного захисту інтересів усіх сторін, прозорості та запобігання зловживанням, збереження активів.

У дослідженні приділено увагу недостатній урегульованості питання розмежування контрольних функцій розпорядника та його обов'язку не втручатись у господарську діяльність боржника. Запропоновано актуальну для процедури розпорядження майном

класифікацію боржників за підставами їхньої неплатоспроможності, яка дозволяє застосувати індивідуальний підхід: чесному боржнику – шанс на відновлення, а кредиторам – максимальне повернення боргів, забезпечуючи потрібний баланс інтересів. Окреслено виклики перед розпорядником майна та шляхи їх подолання у контексті особливостей балансування інтересів учасників процедури у воєнний час. Наголошено на важливості діджиталізації процесів у процедурі розпорядження майном, для отримання розпорядником інструментів раціонального використання повноважень, ефективного здійснення нагляду, забезпеченні збереження активів боржника та уникненні корупційних ризиків.

Подальше дослідження матиме на меті виявлення прогалин законодавчих змін обумовлених військовим станом та потенційних рішень для обрання розпорядником належних правових засобів захисту прав та балансування інтересів учасників судової процедури розпорядження майном боржника у кризових ситуаціях.

Посилання:

1. Бондарчук О., Осмоловська О. Фахівці у сфері банкрутства допоможуть зберегти виробничий потенціал країни – голова НААКУ.Юридична газета. №4 (782) URL:https://yur-gazeta.com/interview/fahivci-u-sferi-bankrutstva-dopomozhut-zberegti-virobnichiy-potencial-krayini--golova-naaku.html

2. Стащук О. В., Шостак Л. В., Булик Д. В. Банкрутство підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск № 44 URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1801/1736

3. Хомко Л. В. Розпорядження майном боржника – судова процедура у процедурі банкрутства, яка застосовується до юридичної особи. Юридичний науковий електронний журнал № 4/2023 URL:http://lsej.org.ua/4_2023/72.pdf

4. Міньковський С. В. Правовий статус розпорядника майна боржника у справі про банкрутство. *Право і безпека*. 2010. № 4 (36). с. 234-239.

5. Підсумки науково-практичної конференції «Способи захисту прав кредиторів та боржника в процедурах банкрутства, їх ефективність» 08.10.2025 URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1893176/

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань провадження та застосування процедур банкрутства у період дії воєнного стану: Закон України від 13.07.2023 № 3249-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3249-20#Text

7. Кодекс України з процедур банкрутства: Кодекс України від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text

8. Нецька Л. С., Галатенко К. М. Вплив воєнного стану на процедури банкрутства суб'єктів господарювання в Україні. *Юридичний вісник*. 2023. 3(68) URL: https://jrnl.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/17990/25281

9. Уряд обмежив доступ до деяких відомостей про нерухоме майно юридичних осіб на період воєнного стану. *Юридична практика.* 07.01.2026 URL: https://pravo.ua/uriad-obmezhyv-dostup-do-deiakykh-vidomostei-pro-nerukhome-maino-iurydychnykh-osib-na-period-voiennoho-stanu/

10. Порядок надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 №1127 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-%D0%BF#n271.

11. Банкрутство в період дії воєнного стану: що встановлено новими законами 25.01.2024 URL: https://golaw.ua/ua/insights/publication/bankrutstvo-v-period-diyi-voyennogo-stanu-shho-vstanovleno-novimi-zakonami/

Статтю було подано	30.03.2026	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	12.05.2026	The article has been revised
Статтю було прийнято	15.05.2026	The article was accepted